

La dona sense atributs - Joan Abellan i Jaume Melendres

Devem a Kant la diferència entre l'ofici, una feina desagradable i profitosa, i l'art, que és un joc amb una finalitat en ell mateix. L'art, consegüentment, és el joc més refinat i intel·lectual, el "joc de l'ànima", segons Baudouin. Rayuela i el Diccionari Khàzar són jocs, però també el Quixot, El Quadern gris o El retrat de Dorian Gray. L'escriptor juga, i el seu objectiu és engrescar el lector perquè jugui amb ell en el text.

Joan Abellan i Jaume Melendres van començar a escriure's cartes apòcrifes amb l'única pretensió de divertir-se. Un dia van decidir pujar un escaló en el joc, i donar més personalitat als personatges que s'havien inventat. I, finalment, van empescar-se un títol i un pseudònim femení, i, jugant jugant, es van presentar al premi Prudenci Bertrana. Resultat: després de dos anys de declarar el certamen desert, el jurat els va concedir el premi.

El personatge central de La dona sense atributs és Mat, un periodista especialitzat en temes culturals que un dia rep una carta que canviar la seva vida. En ella, una lectora li explica que mai, llegint les entrevistes que ell ha publicat, ha descobert si és home o dona. Mat, que no s'havia plantejat mai aquesta qüestió, comprova esglaiat que en la seva obra escrita no hi ha atributs masculins que l'identifiquin, i contesta a la desconeguda... fingint-se dona. A partir d'aquí s'estableix un joc de cartes entre ell i la corresponsal invisible, que resulta ser la seva muller, Júlia. El llibre explica, doncs, la història d'un home enganyat, convençut que enganya la seva dona quan és ella que l'enganya a(mb) ell. Els dos protagonistes del llibre, a part de compartir els espais quotidians d'un matrimoni estàndard, es desdoblen a través de les cartes en dos brillants desconeguts.

L'argument del llibre, basat en la figura de la paradoxa, dóna peu a una sèrie de reflexions sobre la ficció, la mentida i la versemblança. "Fa vint anys, els meus personatges eren convincents. Sabia dir mentides, aleshores", es diu Mat, que ha entrat per la porta gran en el món del periodisme gràcies a la publicació d'una entrevista inventada a un Jean Cocteau moribund. "Només ens enamorem de les persones que ens fan dir mentides i ens en diuen", li escriu la seva dona sense atributs en una carta, a finals del llibre, convençuda que la matèria de l'amor són les paraules.

Mat és un personatge de ficció de cap a peus, un esteta irreal però del tot creïble en una novel·la on la mentida és la protagonista: Mat viu de gestos màgics, pren decisions d'indiscutible valor literari i només s'enamora d'irrealitats, de dones desconegudes o intangibles. "I vostè què somnia, senyora Schygulla?" pregunta Mat en una altra entrevista apòcrifa. Llàstima que aquesta vegada s'hagi inventat fins i tot el vestit de l'entrevistada, i les fotos d'agència -més vulgars que la inventiva del periodista, i potser per això més reals- el desmenteixen. Les entrevistes a Alfred Hitchcock i a Romy Schneider, en canvi, no les publica -són reals, tot i que no responen a la imatge

coneguda dels entrevistats- però li proporcionen algunes frases i símbols que l'ajuden a sobreviure en la seva comèdia de cada dia. Conclusió: el periodisme, com la literatura, està regit per la versemblança i per això, com diu Mat per justificar-se, “inventar-se una entrevista costa més que fer-la de veritat”.

Enmig de cartes, entrevistes i el narrador omniscient, Júlia va adquirint uns perfils més definits i esdevé un personatge tant o més apassionant que el protagonista masculí. En realitat, és ella qui controla el joc establert entre ella i el seu marit, i es diverteix preguntant-li a Mat per la seva dona, per ella mateixa. Ell, que ho abandonaria tot per una paraula bonica, està pendent sobretot de les al·legories que construeix constantment. Júlia, en canvi, l'esposa i amant que es manté en un segon pla, presenta un caràcter més enigmàtic, es mou per motivacions més complexes encara que, al capdavall, és capaç de fer el gest èpic de renunciar a la veritat en benefici de la bellesa.

En *La dona sense atributs*, un llibre absolutament coherent que crea la seva pròpia realitat i el seu propi estil, no hi ha frases que desentonin. Potser abans de llegir una novel·la -una novel·la amb tots els components lúdics necessaris, i no un projecte de best seller escrit per encàrrec- hauríem de tenir en compte que, com deia Nietzsche, la maduresa de l'home consisteix a recuperar la serietat amb què jugava quan era un nen. Per disfrutar del joc de Joan Abellan i Jaume Melendres ens l'hem de pendre tan seriosament com ho van fer ells.